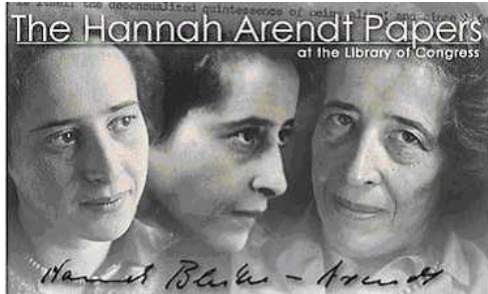

Hannah Arendt Linden 1906-New York 1975

Maleutiek

Introductie

- Biografische gegevens
  - 1906 in Linden Hannover geboren.
  - Joods gezin, gevlucht naar Frankrijk en daarna naar Amerika.
- Belangrijkste werken; Totalitarisme, De menselijke conditie, Denken.

Maleutiek

Thema's

- Hoe kan totalitarisme ontstaan
- Wat mensen *doen* i.p.v. denken.
- Pluraliteit,
- Nataliteit,
- Nadenken.

Maleutiek

Totalitarisme

- “Totale overheersing van het individu door ideologie en geïnstitutionaliseerde terreur.” (met als uiterste de concentratie- en vernietigingskampen).
- Nazisme en Stalinisme zijn beide vormen van totalitarisme.

“Dit nooit meer” is te gemakkelijk; we moeten doorgronden wat dit is in de mens.

Maleutiek

Wat mensen doen (vita activa)

- Arbeid= herhaalbaar op overleven gericht.
- Werk = iets nieuws maken dat arbeid gemakkelijker maakt.
- Handelen = ontmoeting van mensen onderling, waarin wij laten zien **wie** we zijn en niet **wat** we zijn.

Maleutiek

Menselijke waardigheid

- De mens heeft zijn mens-zijn niet zoals de tijger zijn strepen. Om werkelijk mens te zijn moet er ruimte zijn voor een ontmoeting tussen mensen. In die ontmoeting moeten wij ons aan elkaar kunnen tonen (zelfonthulling) als een **wie**.
- In arbeid en werk is dat wie juist een lastige factor !
- Belangrijk; Ruimte voor pluraliteit

Maleutiek

Pluraliteit

- Iedereen is gelijk, in zoverre dat iedereen verschillend is.
- Dat verschillend zijn willen/moeten mensen deel laten uitmaken van het politieke veld waarin wij aan elkaar verschijnen.
- "Onze werkelijkheidservaring is afhankelijk van de uiterlijke verschijning van, en bevestiging door, andere objecten en mensen."

Maieutiek

Nataliteit

- Nataliteit is het vermogen iets nieuws te beginnen.
- Het is -zeker in het latere denken van Arendt- een wapen tegen de overheersing
- Nataliteit geeft het vermogen weer om het onverwachte waar te maken 'tegen iedere waarschijnlijkheidsrekening in' zegt Arendt in 'De menselijke conditie'.
- Hoop én verantwoordelijkheid

Maieutiek

Onvoorspelbaarheid

- Die typisch menselijke eigenschap maakt de menselijke politieke wereld bij uitstek onvoorspelbaar.
- Alles willen vangen en voorspellen → opheffen van onvoorspelbare = opheffen van menselijke waardigheid.
- Angst en onzekerheid geven ons in dat we zaken onder controle willen hebben, maar daarmee maken we ook de ruimte voor het onverwachte kleiner.

Maieutiek

Belofte en nadenken

- Het kunnen doen van belofte(s).
- Vrijheid en gebondenheid.
- Rol van het nadenken en het oordelen.
- Nadenken = niet alleen rationeel abstract indaken, maar ook irrationeel empathisch invoelen.
- Socrates moet de man die hij thuis aantreft onder ogen kunnen komen. (uit Hippias)

Maieutiek

Elitair en intellectualistisch?

- Niet het IQ is van belang of het theoretisch gehalte. (zie Heidegger)
- Maar ook niet alleen maar common sense zoals in "de meeste mensen vinden...."
- Het is eerder een gebrek aan moed dan aan verstand dat ons ervan weerhoudt om de menselijke waardigheid vorm te geven.

Maieutiek

We hoeven niet uitzonderlijk te zijn

- Menselijke waardigheid wordt niet overeind gehouden door mensen die iets heel uitzonderlijks doen, maar door mensen die vast weten te houden aan dat waarvan ze weten dat dit het goede is;
- Een held is iemand die in abnormale omstandigheden het normale kan blijven doen.
- Leef alsof je deel uitmaakt van de wereld waar je in zou willen leven.

Maieutiek